

Promemoria

2024-11-18

S2024/02019

Rättens sammansättning vid
överprövning av upphandling av
fonder till premiepensionens fondtorg

Innehåll

1	Sammanfattning.....	2
2	Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.....	3
3	Rättens sammansättning.....	6
4	Konsekvenser.....	8
4.1	Konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna	8
4.2	Konsekvenser för aktörer i upphandlingen.....	8
4.3	Övriga konsekvenser	8
5	Författningskommentar	9

1 Sammanfattning

Frågan om rättens sammansättning i mål om överprövning enligt lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg behandlades inte när den lagen infördes. I denna promemoria lämnas förslag som innebär att förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare ensam i sådana mål, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttet rätt. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:39   Föreslagen lydelse

18 §

En förvaltningsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. vid åtgärder som endast avser måls beredande,
2. vid förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av en annan förvaltningsrätt,
3. vid beslut som endast avser rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende, och
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som endast avser beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, får utföras av någon annan som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid en allmän förvaltningsdomstol, en allmän domstol eller en hyresnämnd. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om detta.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

---

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål om bevissäkring och betalningssäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), om besiktning enligt fastighets-taxeringslagen (1979:1152), om en uppgifts eller handlings undantagande från kontroll enligt skatteförfarandelagen eller någon annan skatteförfattning,

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 och 6 a §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om vård i enskildhet enligt 15 d § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om tillfälligt utreseförbud enligt 31 d § samma lag, mål om omedelbar insats enligt 4 kap. 1 § lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet enligt 34 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 34 b § samma lag, mål om vård vid en låsbar enhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om vård i enskildhet enligt 14 a § samma lag, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 när det gäller de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt strafftidslagen (2018:1251), mål enligt fängelselagen (2010:610) och mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål om preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner	eller	lagen	5. mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, lagen (2011:1029)
--	-------	-------	---

(2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet *eller lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg,*

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt,

8. mål enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2023:704) om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post,

9. mål enligt lagen (2024:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster som avser en

a) inspektion,

b) prövning av om en handling skyddas av advokatsekretess enligt 3 kap. 14 § samma lag, eller

c) tillfällig begränsning av mottagarnas tillgång till en tjänst eller ett onlinegränssnitt, och

10. mål om betalningssäkring enligt socialförsäkringsbalken eller lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

3 Rättens sammansättning

Förslag: I mål enligt lagen om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg ska förvaltningsrätten vara domför med en lagfaren domare ensam, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt.

Skälen för förslaget: Vid avgörande av mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner eller lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet är en förvaltningsrätt domför med en lagfaren domare ensam, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt (18 § fjärde stycket 5 lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). Mål om upphandling är av brådskande karaktär, vilket motiverar att nämndemannamedverkan kan undvaras trots att målen många gånger är av kvalificerad beskaffenhet (jfr prop. 1996/97:133 s. 49).

Frågan om rättens sammansättning behandlades inte när lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg infördes. Det saknas dock skäl att särbehandla mål om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg i förhållande till övriga upphandlingsmål. Det föreslås därför att prövning av dessa mål ska omfattas av samma reglering som övriga upphandlingsmål när det gäller rättens sammansättning. Det innebär att förvaltningsrätten ska vara domför med en lagfaren domare ensam, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutten rätt.

Ikraftträdande

Förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Skälen för förslaget: Lagändringen syftar till en mer ändamålsenlig domstolsprocess och bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Den 1 juli 2025 bedöms vara den tidigaste tidpunkt detta kan ske.

4 Konsekvenser

4.1 Konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Förslaget innebär en enklare och mer effektiv hantering av mål om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg. Förslaget leder till minskade kostnader för nämndemän i Förvaltningsrätten i Stockholm, som är behörig domstol i mål om överprövning av sådan upphandling.

4.2 Konsekvenser för aktörer i upphandlingen

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Fondtorgsnämnden eller fondförvaltare som deltar i upphandlingen av fonder till premiepensionens fondtorg, eftersom förslaget enbart behandlar processen i domstol.

4.3 Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för staten eller kommunerna, för miljön, för jämställdheten eller för Sveriges internationella åtaganden.

5 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

18 §

Paragrafen reglerar i vilka mål och ärenden som förvaltningsrätten är domför med en lagfaren domare ensam. Övervägandena finns i avsnitt 3.

En ändring görs i *fjärde stycket 5*. Ändringen innebär att förvaltningsrätten, om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttet rätt, är domför med en lagfaren domare ensam i mål enligt lagen (2022:760) om upphandling av fonder till premiepensionens fondtorg.